

УДК (010+002):001.891

Людмила Черепуха,

доц. Рівненського державного гуманітарного університету,
канд. іст. наук

Дослідження з бібліографознавства і документології

Рец. на кн.: **Швецова-Водка Г. Н. Библиографоведение. Документология** : сборник статей / Г. Н. Швецова-Водка. – Saarbrücken, Germany : Palmarium Academic Publishing : LAP LAMBERT Academic Publishing, 2012. – 372 с.

Питання бібліографознавства, документології дедалі частіше потрапляють у поле зору дослідників. Їм присвячуються статті, монографії, дисертації, бібліографічні посібники. Досить часто напрацьованя з такої тематики презентуються читачам і у вигляді збірників статей. Саме у такий спосіб вирішила поділитися з науковою громадськістю, фахівцями своїм баченням означеної проблематики і професор кафедри бібліотекознавства і бібліографії Рівненського державного гуманітарного університету, д-р іст. наук Галина Миколаївна Швецова-Водка.

До видання, що рецензується, увійшли найбільш значущі праці авторки, написані і опубліковані нею у період з 1969-го по 2012 р. Більшість матеріалів присвячена теорії, історії, організації і методиці бібліографії. Вони становлять не лише історичний інтерес. У ряді випадків порушені у них проблеми залишаються актуальними і для нашого часу. Особливо це стосується зв'язку бібліографознавства з документологією.

Збірник поділений на три частини: «Питання теорії і практики бібліографії»; «З історії бібліографії»; «Питання загальної теорії документології». У кожній із них статті розташовані за хронологією їх первинної публікації. Дата першої публікації вказана у заголовку кожної статті. Крім того, після тексту статті подається бібліографічний опис її першої публікації, а у деяких випадках – невеликий коментар щодо зв'язку цієї публікації з попередніми або наступними.

Серед питань теорії і практики бібліографії, розглянутих Г. М. Швецовою-Водкою, провідне місце посідає класифікація бібліографічних посібників. Ця тема висвітлюється у низці статей, починаючи з 1973 р. Найбільш відомою з них є розвідка «Класифікація бібліографічних посібників», уперше опублікована 1985 р. у міжвузівському збірнику наукових праць «Сучасні проблеми бібліографії і бібліографознавства», виданому Московським державним інститутом культури. Висновки і пропозиції

автора, подані в цій статті, пройшли перевірку часом у процесі викладання курсу загального бібліографознавства для бібліотекарів-бібліографів, а також знайшли підтримку з боку провідних бібліографознавців (Е. К. Беспалової, І. Г. Моргенштерна та ін.). Запропонований Г. М. Швецовою-Водкою підхід до класифікації бібліографічних посібників згодом набув подальшого розвитку у статтях «Класифікація комп'ютерних бібліографічних ресурсів» (2001) і «Класифікація електронної бібліографічної продукції» (2009, стаття написана спільно з Л. Ф. Трачук). Органічно доповнює зусилля авторки у цьому напрямі стаття «Видова класифікація бібліографії в проблематиці бібліографознавства», вперше опублікована 2006 р. у збірнику «Російське бібліографознавство: підсумки і перспективи».

Друга провідна тема статей Г. М. Швецової-Водки, представлених у збірнику – це документ як безпосередній об'єкт практичної бібліографічної діяльності. Дослідниця розглядає різні пропозиції провідних російських бібліографознавців стосовно того, як слід визначати цю частину об'єкта практичної бібліографічної діяльності: документ або книга, інфоквант, знання, світ текстів тощо. У публікаціях, присвячених цьому питанню, авторка цілком логічно переходить від бібліографознавства до документології як науки, орієнтованої не лише на об'єкт бібліографії, а й на типологію документа загалом, місце книжкової справи у системі соціальних інформаційних комунікацій, на визначення і характеристику видів документальних комунікацій.

Друга частина збірника, на перший погляд, здається далекою від сучасних проблем бібліографознавства, оскільки в ній домінують статті, присвячені історії бібліографії, зокрема, російським і українським критико-бібліографічним періодичним виданням 20-х років ХХ ст. У цих публікаціях авторка наводить масу історичних фактів, пов'язаних з бібліографічною діяльністю осіб, котрі зробили помітний внесок у розвиток вітчизняної бібліографії, навіть не

будучи фахівцями з цих питань. Серед них такі відомі особистості, як історик М. К. Лемке, письменник К. О. Федін, партійний діяч В. О. Бистрянський, поет, перекладач М. К. Зеров та ін. На наш погляд, вивчення бібліографічної періодики з позицій бібліографознавства зайвий раз засвідчує спорідненість наукових дисциплін, об'єднаних в Україні у галузь наук про соціальні комунікації. Однак, якщо уважно проаналізувати зміст статей з історичної тематики, то вони у більшості випадків слугують ключем для вирішення низки сучасних дискусійних питань теорії і методики бібліографії. Зокрема, це стосується визначення основних напрямів розвитку бібліографічної періодики, форм публікацій у критико-бібліографічній періодиці, з'ясування того, які характеристики документа можна вважати бібліографічними.

Особливо актуально звучать думки авторки, сформульовані у статтях, присвячених комп'ютерній бібліографії в системі бібліографічних ресурсів, технології віртуального довідково-бібліографічного обслуговування, вимогам до довідково-бібліографічного апарату до повнотекстових баз даних та ін.

У третій частині книги – «Питання загальної теорії документології» – зібрані статті, присвячені пере-

важно проблемам, що об'єднують різні науки документально-комунікаційного циклу, – документознавство, книгознавство, бібліографознавство, бібліотекознавство. Перевага віддана працям останніх років, зміст яких ще не відбитий у монографіях і навчальних посібниках дослідниці. Збірник завершується статтею «Дискусійні питання загальної теорії документології» (2012), де увага акцентується на питаннях, що вимагають подальшого обговорення, на завданнях побудови загальної теорії документології.

Загалом збірник статей Г. М. Швецової-Водки становить інтерес як для вчених, котрі досліджують проблеми теорії і практики бібліографії, загальної теорії документології, так і для студентів, які бажають поглиблено вивчати означені проблеми.

Книга «Библиографоведение. Документология» видана німецьким видавництвом «Palmarium Academic Publishing», яке випускає літературу з різної тематики, у т. ч. у категорії «Науки про комунікації», до якої віднесено видання, що рецензується. Продукція цього видавництва поширюється по всьому світу за допомогою електронних книжкових магазинів, представлених в Інтернеті, зокрема, за адресою <https://www.ljubljuknigi.ru>.

Архів Омеляна Йосиповича Пріцака

Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» повідомляє, що з 1 листопада 2012 р. архів видатного вченого, філолога, сходознавця, історика, іноземного члена НАН України, члена Наукового товариства ім. Шевченка, Української вільної академії наук, Міжнародної асоціації українців, почесного доктора всесвітньо відомих університетів, члена багатьох академій наук світу Омеляна Йосиповича Пріцака (07.04.1919 – 29.05.2006) є відкритим для користування.

Архів Омеляна Пріцака є складовою частиною цілісної наукової спадщини вченого, що після її перевезення в Україну в 2007 р. зберігається в Національному університеті «Києво-Могилянська академія» і становить окремий структурний підрозділ наукової бібліотеки університету – «Меморіальний кабінет-бібліотека Омеляна Пріцака» за адресою: вул. Володська, 8/5, корпус 4.

Змістовне наповнення та обсяг архіву О. Пріцака зумовили створення трьох його описів.

- Опис 1 включає науково-творчі матеріали та особисті документи О. Пріцака, а також зібрані ним матеріали і колекції;
- Опис 2 включає науково-творчі матеріали інших осіб, створені кириличною абеткою;
- Опис 3 включає науково-творчі матеріали інших осіб, створені латинською абеткою.

Всі тексти описів доступні в електронному архіві НаУКМА за посиланням: <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua>

В Описі внесено 7940 справ, 34 213 документів на 198 898 аркушах. Первинне розбирання архіву, внутрішня фондова структуризація та оформлення документів на рівні розділів, підрозділів і справ здійснені відповідно до методики роботи з документами особового походження. Розроблені схеми систематизації трьох описів відображають не лише змістовне наповнення архівної колекції О. Пріцака, а також його власні підходи комплектування і систематизації архіву, особливості окремих груп і комплексів документів.

Наукове опрацювання, систематизацію та опис архівної колекції О. Пріцака здійснили наукові співробітники Науково-дослідного центру орієнталістики ім. Омеляна Пріцака та наукового архіву НаУКМА Т. М. Сидорчук, І. В. Срібняк, Г. В. Потульницький, Г. В. Хроболова.

Висловлюємо сердечну подяку Міжнародному фонду «Відродження», студентам і співробітникам НаУКМА та Київського національного університету імені Тараса Шевченка за підтримку і допомогу в опрацюванні архівної колекції.

Запрошуємо всіх науковців і студентів до дослідження архівної колекції, до здійснення нових відкриттів та пізнання унікального вченого і непересічної особистості Омеляна Пріцака.

Шукайте, вивчайте, відкривайте високі і вічні!

Т. М. Сидорчук